

PRESUDA SUDA

25. srpnja 1991. (*)

„Ribarstvo – Registracija brodova – Uvjeti”

U predmetu C-221/89,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, koji je uputio High Court of Justice of England and Wales, Queen's Bench Division (Visoki sud, Engleska i Wales, Odjel *Queens Bench*, Ujedinjena Kraljevina), u postupku koji se vodi pred tim sudom između

The Queen

i

Secretary of State for Transport, ex parte Factortame Ltd i drugi,

o tumačenju odredaba prava Zajednice koje se osobito odnose na pravo poslovnog nastana te načela proporcionalnosti i nediskriminacije na temelju državljanstva kako bi se utvrdilo je li nacionalno zakonodavstvo kojim se utvrđuju uvjeti za registraciju ribarskih brodova spojivo s pravom Zajednice,

SUD,

u sastavu: O. Due, predsjednik, G. F. Mancini, T. F. O'Higgins, J. C. Moitinho de Almeida, G. C. Rodríguez Iglesias, M. Díez de Velasco (predsjednici vijeća), Sir Gordon Slynn, C. N. Kakouris, R. Joliet, F. Grévisse i M. Zuleeg, suci,

nezavisni odvjetnik: J. Mischo,

tajnik: J.-G. Giraud,

uzimajući u obzir pisana očitovanja koja su podnijeli:

- za Factortame Ltd i dr., David Vaughan, *QC*, Gerald Barling, *barrister*, David Anderson, *barrister*, i Stephen Swabey, *solicitor*, iz odvjetničkog ureda Thomas Cooper & Stibbard,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, Timothy J. G. Pratt, *Principal Assistant Treasury Solicitor*, u svojstvu agenta, uz asistenciju Sir Nicholas Lyella, *QC*, *Solicitor General*, Christophera Bellamyja, *QC*, Christophera Vajde, *barrister*, i Andrewa Macnaba, *BL*,
- za belgijsku vladu, Ir. L. Van de Vel, glavni direktor u Ministarstvu prometa, u svojstvu agenta,

- za dansku vladu, Joergen Molde, pravni savjetnik u Ministarstvu vanjskih poslova, u svojstvu agenta,
- za njemačku vladu, Ernst Röder, *Regierungsdirektor* u Saveznom ministarstvu gospodarstva, i Gerhard Leibrock, *Regierungsrat* u istom ministarstvu, u svojstvu agenata,
- za grčku vladu, Elli-Markella Mamouna, odvjetnica u Posebnom pravnom odjelu za poslove Europske zajednice u Ministarstvu vanjskih poslova, u svojstvu agenta,
- za španjolsku vladu, Javier Conde de Saro, glavni direktor za koordinaciju pravnih i institucionalnih pitanja Zajednice, i Rosario Silva de Lapuerta, *abogado del Estado*, iz Službe za pravne sporove Zajednice, u svojstvu agenata,
- za irsku vladu, Louis J. Dockery, *Chief State Solicitor*, u svojstvu agenta,
- za Komisiju, Robert Fischer, pravni savjetnik, i Peter Oliver, član pravne službe, u svojstvu agenata,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu,

saslušavši usmena očitovanja društva Factortame Ltd. i dr., koje zastupa David Vaughan, *QC*, društva Rawlings (Trawling) Ltd, koje zastupa N. Forwood, *QC*, vlade Ujedinjene Kraljevine, belgijske vlade, koju zastupa J. Van de Velde, savjetnik u Ministarstvu vanjskih poslova, njemačke vlade, koju zastupa dr. J. Karl, grčke vlade, koju zastupa I. Galani-Maragkoudaki, španjolske vlade, irske vlade, koju zastupa J. O'Reilly, *SC*, i Komisije, na raspravi održanoj 17. siječnja 1991.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 13. ožujka 1991.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 10. ožujka 1989., koje je Sud zaprimio 17. srpnja 1989., High Court of Justice of England and Wales, Queen's Bench Division (Visoki sud, Engleska i Wales, Odjel *Queens Bench*), uputio je Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u četiri prethodna pitanja o tumačenju odredaba prava Zajednice koje se osobito odnose na pravo poslovnog nastana te načela proporcionalnosti i nediskriminacije na temelju državljanstva kako bi se utvrdilo je li nacionalno zakonodavstvo kojim se utvrđuju uvjeti za registraciju ribarskih brodova spojivo s pravom Zajednice.
- 2 Ta su pitanja postavljena u okviru spora između Secretary of State for Transport (u daljnjem tekstu: Ministarstvo prometa) i društva Factortame Ltd i drugih društava

osnovanih u skladu s pravom Ujedinjene Kraljevine, kao i direktora i dioničara tih društava, od kojih su većina španjolski državljani (u daljnjem tekstu: tužitelji u glavnom postupku).

- 3 Iz spisa proizlazi da su tužitelji u glavnom postupku vlasnici ili brodari 95 ribarskih brodova upisanih u registar britanskih brodova u skladu s Merchant Shipping Act 1894 (Zakon o trgovačkoj plovidbi iz 1894.). Od tih su brodova 53 izvorno bila registrirana u Španjolskoj te su plovila pod španjolskom zastavom, ali su od 1980. na različite datume upisana u britanski registar. Preostala 42 broda oduvijek su bila registrirana u Ujedinjenoj Kraljevini, ali su ih dotična društva kupila na različite datume, uglavnom od 1983.
- 4 Pravni režim za registraciju britanskih ribarskih brodova temeljito je izmijenjen drugim dijelom Merchant Shipping Act 1988 (Zakon o trgovačkoj plovidbi iz 1988., u daljnjem tekstu: Zakon iz 1988.) i Merchant Shipping (Registration of Fishing Vessels) Regulations 1988 (uredbe iz 1988. o registraciji ribarskih brodova, u daljnjem tekstu: uredbe iz 1988.; S. I. 1988., br. 1926). Nesporno je da je Ujedinjena Kraljevina toj izmjeni pristupila radi dokidanja prakse poznate kao „quota hopping”, to jest prakse koja se, prema vladi Ujedinjene Kraljevine, sastoji od toga da brodovi koji plove pod britanskom zastavom, ali koji nisu izvorno britanski, „otimaju“ ribolovne kvote koje su dodijeljene Ujedinjenoj Kraljevini.
- 5 Zakonom iz 1988. predviđena je uspostava novog registra u koji se ubuduće moraju upisati svi britanski ribarski brodovi, uključujući i one koji su već upisani u negdašnji opći registar na temelju Zakona o trgovačkoj plovidbi iz 1894. Međutim, u novi se registar mogu upisati samo oni ribarski brodovi koji udovoljavaju uvjetima iz članka 14. Zakona iz 1988.
- 6 U stavku 1. tog članka propisuje se da, osim odstupanja o kojima odlučuje ministar prometa, ribarski brod u novi registar može biti upisan samo:
 - „(a) ako je brod u britanskom vlasništvu;
 - (b) ako se brodom upravlja i njegova se upotreba vodi i nadzire iz Ujedinjene Kraljevine; i
 - (c) ako je zakupnik broda, upravitelj broda ili brodar kvalificirana osoba ili društvo.”

Sukladno stavku 2. istog članka smatra se da je ribarski brod u britanskom vlasništvu ako je u cijelosti u formalno-pravnom vlasništvu („legal ownership”) jedne ili nekoliko kvalificiranih osoba ili društava i u stvarnom vlasništvu („beneficial ownership”) jednog ili nekoliko kvalificiranih društava ili u najmanje 75 %-tnom stvarnom vlasništvu jedne ili nekoliko kvalificiranih osoba; stavkom 7. istog članka propisano je da pojam „kvalificirana osoba” označava osobu koja je britanski državljani i koja ima boravište i prebivalište u Ujedinjenoj Kraljevini, a da pojam „kvalificirano društvo” označava društvo osnovano u Ujedinjenoj Kraljevini koje ondje ima svoje sjedište („principal place of business”), čiji je kapital u najmanje 75 %-tnom vlasništvu jedne ili nekoliko kvalificiranih osoba ili društava ili najmanje 75 % njegovih direktora čine kvalificirane osobe.

- 7 Naposljetku, u skladu s člankom 14. stavkom 4. ministar prometa može odstupiti od uvjeta državljanstva u slučaju pojedinca uzimajući u obzir vremensko razdoblje tijekom kojeg je taj pojedinac boravio u Ujedinjenoj Kraljevini i sudjelovao u ribarskoj industriji te zemlje.
- 8 Zakon i uredbe iz 1988. na snagu su stupili 1. prosinca 1988. Međutim, u skladu s člankom 13. Zakona iz 1988. valjanost registracija izvršenih tijekom važenja prethodnog pravnog režima produljena je za prijelazno razdoblje do 31. ožujka 1989.
- 9 U vrijeme pokretanja glavnog postupka 95 ribarskih brodova tužiteljâ u glavnom postupku nije udovoljavalo najmanje jednom od uvjeta za registraciju predviđenih u članku 14. Zakona iz 1988. i stoga nije moglo biti upisano u novi registar.
- 10 S obzirom na to da bi tim brodovima bilo uskraćeno pravo na ribolov počevši od 1. travnja 1989., dotična su društva 16. prosinca 1988. podnijela High Court of Justice of England and Wales, Queen's Bench Division (Visoki sud, Engleska i Wales, Odjel *Queens Bench*), zahtjev za nadzor zakonitosti osporavajući spojivost dijela II. Zakona iz 1988. s pravom Zajednice.
- 11 Kako bi riješio taj spor, High Court of Justice, Queen's Bench Division (Visoki sud, Engleska i Wales, Odjel *Queens Bench*), uputio je Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„Prvo pitanje

Utječe li pravo Zajednice na uvjete pod kojima država članica propisuje odredbe za utvrđivanje koji brodovi imaju pravo na registraciju u toj državi, smiju ploviti pod njezinom zastavom i imati njezino državljanstvo?

Drugo pitanje

S obzirom na odredbe i načela prava Zajednice, a osobito (ali bez ograničenja) načelo nediskriminacije na temelju državljanstva, pravo poslovnog nastana i zahtjev proporcionalnosti, ima li država članica pravo propisati da, kako bi imao pravo registrirati se u toj državi članici i ploviti pod njezinom zastavom:

(a) ribarski brod mora biti u 100 %-tnom formalno-pravnom vlasništvu državljana te države članice koji tamo imaju boravište i prebivalište ili u vlasništvu društva čiji je kapital u najmanje 75 %-tnom formalno-pravnom ili stvarnom vlasništvu takvih osoba („legal owners” i „beneficial owners”) i čijih najmanje 75 % direktora čine takve osobe (u daljnjem tekstu: kvalificirano društvo); i

(b) ribarski brod mora biti u najmanje 75 %-tnom stvarnom vlasništvu („beneficial owners”) državljana te države članice koji tamo imaju boravište i prebivalište ili u 100 %-tnom vlasništvu jednog ili nekoliko kvalificiranih društava ili u djelomičnom vlasništvu jednog ili nekoliko kvalificiranih društava, pod uvjetom da najmanje 75 % preostalog vlasničkog udjela u brodu drže državljanici te države članice koji tamo imaju boravište i prebivalište; i

(c) ribarskim brodom mora se upravljati i njegova se upotreba mora voditi i nadzirati iz te države članice; i

(d) zakupnik ribarskog broda, njegov upravitelj ili brodar mora biti državljanin te države članice koji tamo ima boravište i prebivalište, ili kvalificirano društvo,

u okolnostima u kojima ne postoje iznimke za državljane drugih država članica, osim da država članica može odstupiti od uvjeta državljanstva u slučaju pojedinca uzimajući u obzir vremensko razdoblje tijekom kojeg je takav pojedinac boravio u državi članici i sudjelovao u njezinoj ribarskoj industriji.

Treće pitanje

Utječe li na odgovor na drugo pitanje činjenica da postoje nacionalne kvote ulova koje se državama članicama dodjeljuju u skladu sa zajedničkom ribarstvenom politikom?

Četvrto pitanje

Utječe li na odgovore na drugo i treće pitanje činjenica da je dotična odredba uvedena s ciljem i učinkom da brojni ribarski brodovi koji su neposredno prije njezina datuma stupanja na snagu bili uredno registrirani u dotičnoj državi članici te im je tamo bilo izdano odobrenje za ribolov i koji su u znatnoj mjeri u stvarnom vlasništvu („beneficial ownership”) državljana druge države članice, koji imaju boravište i prebivalište u toj drugoj državi članici, nemaju više pravo na plovidbu pod zastavom prve države članice te stoga ni na ribolov u okviru kvota ulova koje su u skladu sa zajedničkom ribarstvenom politikom dodijeljene prvoj državi članici, osim ako se vlasništvo nad brodovima i upravljanje njima prenesu na državljane prve države članice koji tamo imaju boravište i prebivalište kako je propisano tom odredbom?”

- 12 Za potpuniji prikaz činjeničnog stanja u glavnom postupku, tijeka postupka i pisanih očitovanja podnesenih Sudu upućuje se na izvještaj za raspravu. Ti dijelovi spisa u nastavku se navode samo u mjeri u kojoj je to potrebno za obrazloženje presude Suda.

Prvo pitanje

- 13 Prvo valja istaknuti da su, prema trenutačnom stanju prava Zajednice, države članice nadležne za utvrđivanje uvjeta za registraciju brodova. Sud je osobito u pogledu ribarskih brodova utvrdio u presudi od 19. siječnja 1988., Pesca Valentia, t. 13. (223/86, Zb., str. 83.), da se odredbe Uredbe Vijeća br. 101/76 od 19. siječnja 1976. o utvrđivanju zajedničke strukturne politike za ribarsku industriju (SL L 20, str. 19.) odnose na ribarske brodove „koji plove pod zastavom” države članice ili su tamo „registrirani”, ali je državama članicama prepustio da u svojem zakonodavstvu definiraju te pojmove.
- 14 Neovisno o tome, valja podsjetiti da ovlasti koje su zadržale države članice moraju izvršavati u skladu s pravom Zajednice (vidjeti najnovije presude od 7. lipnja 1988., Grčka/Komisija, 57/86, Zb., str. 2855., t. 9., i od 21. lipnja 1988., Komisija/Grčka, 127/87, Zb., str. 3333., t. 7.).

- 15 Međutim, vlada Ujedinjene Kraljevine te belgijska i grčka vlada tvrde da je situacija drukčija kad je riječ o nadležnosti svake države da na temelju međunarodnog javnog prava suvereno utvrđuje uvjete prema kojima brodu dodjeljuje pravo da plovi pod njezinom zastavom. U tom pogledu pozivaju se na članak 5. stavak 1. Ženevske konvencije od 29. travnja 1958. o otvorenom moru (Zbornik međunarodnih ugovora Ujedinjenih naroda 450., br. 6465), koji glasi:

„Svaka država određuje uvjete pod kojima dodjeljuje brodovima svoju državnu pripadnost, kao i uvjete upisa u upisnik na svom području i pravo na vijorenje svoje zastave. Brodovi imaju pripadnost one države koje su zastavu ovlaštene da vijore. Mora postojati stvarna veza između države i broda; posebice treba država stvarno vršiti nad brodovima svoje zastave svoju jurisdikciju i nadzor glede tehničkih, upravnih i socijalnih pitanja.”

- 16 Taj bi argument mogao biti relevantan samo ako bi zahtjevi prava Zajednice koji se odnose na izvršavanje ovlasti koje države članice zadržavaju u pogledu registracije brodova bili u suprotnosti s pravilima međunarodnog prava.
- 17 Stoga na prvo pitanje valja odgovoriti da je, prema trenutačnom važećem pravu Zajednice, na državama članicama da u skladu s općim pravilima međunarodnog prava utvrde uvjete pod kojima se brod može upisati u njihove registre te mu se dodijeliti pravo da plovi pod njihovom zastavom, ali pri izvršavanju te ovlasti države članice moraju poštovati pravila prava Zajednice.

Drugo pitanje

- 18 Tim pitanjem nacionalni sud pita jesu li tri uvjeta kojima u skladu sa Zakonom iz 1988. podliježe registracija ribarskih brodova u Ujedinjenoj Kraljevini spojiva s pravom Zajednice. Stoga ga valja analizirati kako slijedi:

„1. Treba li pravo Zajednice, a osobito načela slobodnog nastana, nediskriminacije na temelju državljanstva i proporcionalnosti, tumačiti u smislu da mu se protivi da država članica kao uvjete za upis ribarskog broda u svoj nacionalni registar zahtijeva:

(a) da formalno-pravni i stvarni vlasnici („legal owners” i „beneficial owners”) broda te njegovi zakupnici, upravitelji i brodari moraju biti državljani te države članice ili društava osnovanih u toj državi članici te da u potonjem slučaju kapital društva mora biti u najmanje 75 %-tnom vlasništvu državljana te države članice ili društava koja udovoljavaju istim uvjetima i da 75 % direktora društva moraju biti državljani te države članice;

(b) da dotični formalno-pravni i stvarni vlasnici („legal owners” i „beneficial owners”), zakupnici, upravitelji, brodari, dioničari i direktori, ovisno o slučaju, moraju imati boravište i prebivalište u toj državi članici;

(c) da se dotičnim brodom mora upravljati i njegova se upotreba mora voditi i nadzirati iz te države članice?

2. Treba li na gore navedeno pitanje 1. odgovoriti drukčije ako postoji mogućnost odstupanja od uvjeta državljanstva u slučaju pojedinca uzimajući u obzir vremensko razdoblje tijekom kojeg je takav pojedinac boravio u dotičnoj državi članici i sudjelovao u njezinoj ribarskoj industriji?”

Uvjeti državljanstva, boravišta i prebivališta [točka 1. podtočke (a) i (b) preoblikovanog drugog pitanja]

- 19 Komisija je na raspravi tvrdila da je registracija broda sama po sebi čin uspostave poslovnog nastana u smislu članka 52. *et seq.* Ugovora i stoga se primjenjuju pravila o slobodi poslovnog nastana.
- 20 U tom pogledu valja istaknuti da pojam poslovnog nastana u smislu članka 52. *et seq.* Ugovora uključuje stvarno obavljanje gospodarske djelatnosti s pomoću stalnog poslovnog nastana u drugoj državi članici na neodređeno vrijeme.
- 21 Stoga registracija broda ne uključuje nužno uspostavu poslovnog nastana u smislu Ugovora, osobito ako se brod ne upotrebljava za obavljanje gospodarske djelatnosti ili ako je zahtjev za registraciju podnijela osoba ili je on podnesen u ime osobe koja nema poslovni nastan i nema namjeru uspostaviti poslovni nastan u dotičnoj državi.
- 22 Međutim, ako je brod instrument za obavljanje gospodarske djelatnosti koja uključuje stalni poslovni nastan u dotičnoj državi članici, registracija tog broda ne može se odvojiti od ostvarivanja slobode poslovnog nastana.
- 23 Iz navedenoga proizlazi da uvjeti utvrđeni za registraciju brodova ne smiju biti prepreka slobodi poslovnog nastana u smislu članka 52. *et seq.* Ugovora.
- 24 Međutim, vlada Ujedinjene Kraljevine i belgijska vlada tvrde da registracija broda u državi članici nije *conditio sine qua non* za uspostavu poslovnog nastana u toj državi jer fizičkim osobama ili društvima nije zabranjeno upravljanje brodovima, čak ni ribarskim brodovima, na primjer iz Ujedinjene Kraljevine, u okviru upotrebe povezane s državnim područjem te države; takav poslovni nastan u Ujedinjenoj Kraljevini bio bi moguć za svaki brod registriran u jednoj od drugih država članica.
- 25 Ta se argumentacija ne može prihvatiti. U skladu s člankom 52. drugim stavkom Ugovora, sloboda poslovnog nastana u slučaju državljanina države članice uključuje „pravo pokretanja i obavljanja djelatnosti kao samozaposlene osobe [...] sukladno uvjetima koje pravo zemlje u kojoj se taj poslovni nastan ostvaruje utvrđuje za svoje državljane [...]”.
- 26 Vlada Ujedinjene Kraljevine te belgijska, danska i grčka vlada smatraju da se Ugovoru ne protivi uvjet državljanstva kao što je onaj o kojemu je riječ u glavnom postupku jer o diskriminaciji na temelju državljanstva može biti riječ samo ako se u skladu sa zakonodavstvom države članice prema pravnim osobama postupaju drukčije na temelju njihova državljanstva. Međutim, u ovom slučaju nije riječ o diskriminirajućem postupanju na temelju državljanstva, već o uvjetu za dodjelu državljanstva, te su države članice slobodne utvrditi kome žele dodijeliti ili odbiti državljanstvo, jednako u slučaju fizičkih osoba i brodova.

- 27 U tom pogledu valja napomenuti da se „državljanstvo” brodova, koji nisu pravne osobe, razlikuje od „državljanstva” fizičkih osoba.
- 28 Zabrana diskriminacije na temelju državljanstva, koja je u pogledu prava poslovnog nastana osobito utvrđena člankom 52. Ugovora, odnosi se na različito postupanje prema fizičkim osobama koje su državljani država članica kao i prema društvima koja su u skladu s člankom 58. izjednačena s tim fizičkim osobama.
- 29 Stoga svaka država članica pri izvršavanju svojih ovlasti u svrhu utvrđivanja uvjeta za dodjelu „državljanstva” brodu mora poštovati zabranu diskriminacije državljana država članica na temelju njihova državljanstva.
- 30 Iz navedenoga proizlazi da se članku 52. Ugovora protivi uvjet kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku kojim se zahtijeva da ako je brod u vlasništvu ili zakupu fizičkih osoba, one moraju imati određeno državljanstvo i da ako je u vlasništvu ili zakupu društva, dioničari i direktori moraju imati to državljanstvo.
- 31 Takav uvjet protivi se i članku 221. Ugovora, u skladu s kojim države članice državljanima drugih država članica dodjeljuju isti tretman koji uživaju i njezini vlastiti državljani u vezi sa sudjelovanjem u kapitalu trgovačkih društava u smislu članka 58.
- 32 Kad je riječ o uvjetu da vlasnici broda, njegovi zakupnici, upravitelji i brodari te, u slučaju društava, dioničari i direktori moraju imati boravište i prebivalište u državi članici registracije broda, valja utvrditi da takav uvjet, koji nije opravdan pravima i obvezama nastalima dodjelom nacionalne zastave brodu, dovodi do diskriminacije na temelju državljanstva. Velika većina državljana dotične države članice ima boravište i prebivalište u toj državi i stoga automatski udovoljava tom uvjetu, dok bi državljani drugih država članica u većini slučajeva morali prenijeti boravište i prebivalište u tu državu kako bi ispunili zahtjeve njezina zakonodavstva. Iz navedenoga proizlazi da se takav uvjet protivi članku 52.
- 33 Iz prethodno navedenoga proizlazi da se odredbama prava Zajednice, a osobito članku 52. Ugovora o EEZ-u, protivi da država članica kao uvjete za upis ribarskih brodova u svoj nacionalni registar zahtijeva: (a) da formalno-pravni i stvarni vlasnici („legal owners” i „beneficial owners”) broda te njegovi zakupnici, upravitelji i brodari moraju biti državljani te države članice ili društva osnovana u toj državi članici te da u potonjem slučaju kapital društva mora biti u najmanje 75 %-tnom vlasništvu državljana te države članice ili društava koja udovoljavaju istim uvjetima i da 75 % direktora društva moraju biti državljani te države članice i (b) da dotični formalno-pravni i stvarni vlasnici („legal owners” i „beneficial owners”), zakupnici, upravitelji, brodari, dioničari i direktori, ovisno o slučaju, moraju imati boravište i prebivalište u toj državi članici.

Uvjet koji se odnosi na mjesto upravljanja brodom te vođenja i nadzora njegove upotrebe (točka 1. podtočka (c) preoblikovanog drugog pitanja)

- 34 U tom pogledu dovoljno je napomenuti da uvjet za registraciju broda u skladu s kojim se njime mora upravljati te se njegova upotreba mora voditi i nadzirati iz države članice u kojoj je registriran u bitnome se podudara sa stvarnim pojmom poslovnog nastana u smislu članaka 52. *et seq.* Ugovora, koji podrazumijeva stalni poslovni

nastan. Iz navedenoga proizlazi da se ti članci, kojima je uveden sam pojam slobode poslovnog nastana, ne mogu tumačiti u smislu da im se protivi takav uvjet.

- 35 Međutim, takav uvjet ne bi bio spojiv s navedenim odredbama ako bi ga se moralo tumačiti u smislu da se njime isključuje registracija u slučaju da sekundarni poslovni nastan ili centar za upravljanje upotrebom broda u državi članici njegove registracije postupa u skladu s uputama centra koji donosi odluke i nalazi se u državi članici glavnog poslovnog nastana.
- 36 Stoga na pitanje nacionalnog suda valja odgovoriti da se pravu Zajednice ne protivi da država članica kao uvjet za upis ribarskog broda u svoj nacionalni registar zahtijeva da se dotičnim brodom mora upravljati te da se njegova upotreba mora voditi i nadzirati iz te države članice.

Mogućnost odstupanja od uvjeta državljanstva (točka 2. preoblikovanog drugog pitanja)

- 37 Ovim dijelom pitanja u biti se pita može li se činjenicom da nadležni ministar države članice ima ovlast odstupiti od uvjeta državljanstva u slučaju pojedinca, uzimajući u obzir vremensko razdoblje tijekom kojeg je takav pojedinac boravio u toj državi članici i sudjelovao u njezinoj ribarskoj industriji, opravdati, u pogledu prava Zajednice, pravilo u skladu s kojim registracija ribarskog broda podliježe uvjetu državljanstva te uvjetu boravišta i prebivališta.
- 38 U tom pogledu valja podsjetiti da se, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, samom činjenicom da je nadležno tijelo ovlašteno za dodjelu izuzeća ili odstupanja ne može opravdati nacionalna mjera koja se protivi Ugovoru, čak i ako se dotična ovlast primjenjuje slobodno (vidjeti osobito presude od 24. siječnja 1978., Van Tiggele, 82/77, Zb., str. 25., i od 16. prosinca 1980., Fietje, 27/80, Zb., str. 3839.).
- 39 Stoga na pitanje nacionalnog suda valja odgovoriti da se činjenicom da nadležni ministar države članice ima ovlast odstupiti od uvjeta državljanstva u slučaju pojedinca, uzimajući u obzir vremensko razdoblje tijekom kojeg je takav pojedinac boravio u toj državi članici i sudjelovao u njezinoj ribarskoj industriji, ne može opravdati, u pogledu prava Zajednice, pravilo u skladu s kojim registracija ribarskog broda podliježe uvjetu državljanstva te uvjetu boravišta i prebivališta.

Treće pitanje

- 40 Na početku valja podsjetiti da je u svojim presudama od 14. prosinca 1989., Agegate (C-3/87, Zb., str. 4459.) i Jaderow (C-216/87, Zb., str. 4509.), Sud utvrdio da pri izvršavanju ovlasti koje su im dodijeljene za utvrđivanje detaljnih pravila za iskorištavanje kvota države članice mogu utvrditi kojim će brodovima u njihovim ribarskim flotama biti dopušten ribolov u okviru nacionalnih kvota, pod uvjetom da su primijenjeni kriteriji spojivi s pravom Zajednice. U potonjoj presudi Sud je presudio, među ostalim, da država članica može utvrditi uvjete kojima osigurava stvarnu gospodarsku vezu broda s dotičnom državom ako se ta veza odnosi samo na odnose između ribarskih aktivnosti tog broda i stanovništva koje ovisi o ribarstvu i povezanim industrijama.

- 41 Nadalje valja istaknuti da svrha nacionalnog zakonodavstva koje se odnosi na registraciju brodova, kao što je ono o kojem je riječ u glavnom postupku, nije utvrditi detaljna pravila za iskorištavanje kvota. Prema tome, takvo zakonodavstvo, neovisno o ciljevima koje nacionalni zakonodavac želi postići, ne može se opravdati postojanjem sustava Zajednice za nacionalne kvote.
- 42 Stoga na treće pitanje valja odgovoriti da postojanje trenutnog sustava nacionalnih kvota ne utječe na odgovore na drugo pitanje.

Četvrto pitanje

- 43 Valja napomenuti da je to pitanje postavljeno u slučaju da Sud smatra da se pravu Zajednice ne protive uvjeti državljanstva, boravišta i prebivališta kao što su oni o kojima je riječ u glavnom postupku. Budući da to nije slučaj, nije potrebno donijeti odluku o četvrtom pitanju.

Troškovi

- 44 Troškovi vlade Ujedinjene Kraljevine, belgijske, danske, njemačke, grčke, španjolske i irske vlade te Komisije Europskih zajednica, koje su podnijele očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

odlučujući o pitanjima koja mu je rješenjem od 10. ožujka 1989. uputio High Court of Justice of England and Wales, Queen's Bench Division (Visoki sud, Engleska i Wales, odjel *Queens Bench*), odlučuje:

- 1. Prema trenutnom stanju prava Zajednice, na državama je članicama da u skladu s općim pravilima međunarodnog prava utvrde uvjete kojima je potrebno udovoljiti kako bi brod bio upisan u njihove registre i kako bi mu bilo dodijeljeno pravo da plovi pod njihovom zastavom, ali pri izvršavanju te ovlasti države članice moraju poštovati pravila prava Zajednice.**
- 2. Odredbama prava Zajednice, a osobito članku 52. Ugovora o EEZ-u, protivi se da država članica kao uvjete za upis ribarskih brodova u svoj nacionalni registar zahtijeva: (a) da formalno-pravni i stvarni vlasnici („legal owners” i „beneficial owners”) broda te njegovi zakupnici, upravitelji i brodari moraju biti državljani te države članice ili društva osnovana u toj državi članici te da u potonjem slučaju kapital društva mora biti u najmanje 75 %-tnom vlasništvu državljana te države članice ili društava koja udovoljavaju istim uvjetima i da 75 % direktora društva moraju biti državljani te države članice; i (b) da dotični formalno-pravni i stvarni vlasnici („legal owners” i „beneficial owners”), zakupnici,**

upravitelji, brodari, dioničari i direktori, ovisno o slučaju, moraju imati boravište i prebivalište u toj državi članici.

3. Pravu Zajednice ne protivi se da država članica kao uvjet za upis ribarskog broda u svoj nacionalni registar zahtijeva da se dotičnim brodom mora upravljati te da se njegova upotreba mora voditi i nadzirati iz te države članice.
4. Činjenicom da nadležni ministar države članice ima ovlast odstupiti od uvjeta državljanstva u slučaju pojedinca, uzimajući u obzir vremensko razdoblje tijekom kojeg je takav pojedinac boravio u toj državi članici i sudjelovao u njezinoj ribarskoj industriji, ne može se opravdati, u pogledu prava Zajednice, pravilo u skladu s kojim registracija ribarskog broda podliježe uvjetu državljanstva te uvjetu boravišta i prebivališta.
5. Postojanje trenutnog sustava nacionalnih kvota ne utječe na odgovore na drugo pitanje.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourggu 25. srpnja 1991.

[Potpisi]

* Jezik postupka: engleski